

Drie reizen in extreme kou

Drie groepen

In de voorjaarsvakantie waren er drie groepen vanuit stichting Roechama actief in Oekraïne met in totaal twintig mensen. Zij werden in de gemeente in Nieuw-Lekkerland uitgezegend.

- De eerste groep bestond uit zeven personen; Evert en Tineke, Cor, Thea, Rik, Ria en Wim. Zij gingen met twee busjes met kleding, waspoeder, matrassen, pampers, schoolspullen, speelgoed, boeken, fietsen en pakketten van sponsors naar vijf andere provincies meer noordelijk in Oekraïne.
- Henk en Alie deden in de provincie Transkarpatië bezoeken met Yudita vanuit Chesed Sphira bij verschillende adoptiepersonen in Uzgorod en Moekatsjevo.
- De derde groep van twee gezinnen met in totaal elf personen vloog naar Boedapest. Daar werden ze opgehaald met twee auto's. In Uzgorod bezochten ze met Nadya van stichting Zhyttia twintig Joodse mensen. Bij sommigen van hen werd door de mannen geklust. De vrouwen en tieners deden bezoeken en verleenden hier en daar ook hand- en spandiensten.

Verslag groep zeven personen

Stoppen met Joden te haten

Ons eerste reisdoel was L'vov. Na een voorspoedige reis en vlotte grensovergang zonder problemen, kwamen we veilig aan in L'vov. Daar ontmoetten we gelijk al Sergey, de voorganger van de Messiaanse gemeente. Hij nodigde ons bij hem thuis uit voor een maaltijd. Daarna gingen we ook diezelfde avond nog op bezoek bij Nелie, omdat haar sponsors bij ons waren. Nелie

bezoekt de messiaanse gemeente en is ook verbonden met Chesed. Zij bezoekt holocaust overlevenden: "Met Poerim brengen we hen een cadeautje. Het is heel erg belangrijk te voelen dat er iemand om je geeft," zo legde Nелie uit. Nелie interesseert zich heel erg voor het verleden en met name de verhalen van de holocaust-overlevenden hebben haar belangstelling. Zij interviewt mensen en doet hier verslag van in het maandblad van Chesed in de rubriek 'van mond tot mond'. Er zijn van haar al vijf

De groep van 7 personen

verhalen opgenomen in het blad. Ze motiveerde haar ijver: *"Het zou krenkend zijn als hun verhalen verloren gaan. Ik ben in Yad Vashem geweest, het heeft mij zo'n pijn gedaan."* Neline kwam in contact met de messiaanse gemeente, die ze nu ook bezoekt. Zij geeft daar onderwijs over de feesten: *"De meesten daar zijn Oekraïners en hoe meer Oekraïners te weten komen, dat Joden bijvoorbeeld geen bloed toevoegen aan hun matses, hoe minder antisemitisme er zal zijn."* Neline vertelde ook wat het doel van haar schrijven en onderwijs is: *"Ik vraag Oekraïners niet Joden lief te hebben, maar te stoppen met Joden te haten."*

Neline was zo blij met het bezoek en ook met de bewogenheid van de mensen van Roechama: *"Het is zo belangrijk dat jullie niet onverschillig zijn, zulke mensen zijn erg bemoedigend"*

600.000 Joden omgebracht

De volgende morgen na het ontbijt reden we samen met Sergey naar Tsjernovtsy, vlak bij de Moldavische grens. In die plaats is ook een Chesed. De directeur, Ilya, had via Sergey laten weten dat hij graag kennis wilde maken met stichting Roechama, omdat ook in deze provincie dringend hulp nodig

is. We reden bij een temperatuur van -19° via Ivano-Frankovsk bijna 300 kilometer naar het zuidoosten. Na vier uur rijden kwamen we aan. In Tsjernovtsy kwamen we vanwege de besneeuwde straten met moeite de helling op in de straat waar het Chesed kantoor zich bevond. Het gebouw waar Chesed in huist, is een

Uitleg door Ilya

oud gebouw met veel sfeer en weinig licht van buiten. Ilya, de directeur, ontving ons hartelijk in zijn kantoor. Hij stelde zichzelf voor: zijn leven lang heeft Ilya in Tsjernovtsy gewoond en hij is jarenlang deputaat geweest in de stad: *"Mijn moeder heeft twee concentratiekampen overleefd en ook het getto van Kamjanets-Podolsky. In het gebied van Transnistrië, dat deel uitmaakte van Roemenië en waar de Joden uit Tsjernovtsy ook naar toe werden gebracht, zijn 600.000 Joden omgekomen, 10% van alle Joden die omgekomen zijn in WOII. In onze stad heeft burgemeester Popovits 20.000 Joden weten te redden."*

Humanitaire catastrofe

Ilya liep daarna al de zestien programma's door, die ze proberen draaiende te houden. Ook hier hoorden we namelijk, dat Chesed enorm aan het bezuinigen is. De holocaustoverlevenden, die recht hebben op een uitkering, vallen nu onder het Chesed kantoor in Vinnitsa.: *"Als ik de zaak niet had overgenomen, hadden we moeten sluiten, terwijl er nog zo'n 600 cliënten zijn. We doen ons best om alles te financieren. Het gebouw huren we voor het symbolische bedrag van één grivna, maar wat het zo duur maakt is het gas."*

Ilya ging ook nog in op de huidige crisissituatie in Oekraïne. *"Mensen willen niet meer hier leven, ze vertrekken naar Europa of elders om geld te verdienen. Het pensioenfonds wordt daardoor niet meer aangevuld, oude mensen worden a.h.w. op straat gelooft. Een grote tragedie wacht dit land. We zitten tegen een humanitaire catastrofe aan,"* zo verzuchtte hij. Op onze vraag hoeveel Joodse mensen hulp nodig hebben, antwoordde Ilya:

"We hebben een lijst samengesteld van Joodse mensen, die een pensioen hebben van minder dan 1600 grivna (€48,-). Dat zijn er 147. Zij krijgen met Pesach matses van ons."

We besloten een stap in het geloof te zetten en Ilya tien sponsors aan te bieden voor de allerarmste gezinnen. Na een bezoek aan een monument waar de omgekomen Joodse mensen worden herdacht, bracht Ilya ons naar een restaurant, waar we lekkere blinskies aten. Daarna namen we afscheid van Sergey, die met de trein terug

Chesedkantoor Tsjernovtsy

Monument gebroken Davidster

"We zitten tegen een humanitaire catastrofe aan..."

naar L'vov zou reizen. We bezochten samen met Ilya direct al een nieuw gezin: Vasili en Loedmila. Vasili is geboren in 1945. Vasili en Loedmila hebben twee kinderen: een zoon van 47 en een dochter van 42, die bij hen in wonen. De zoon is invalide vanaf zijn vijfde jaar, toen een auto hem schepte en hij zwaar gewond raakte. Hij heeft epilepsie. Drie gezinsleden krijgen een

uitkering van ieder 1200 grivna (ongeveer €37) Sinds vorig jaar zijn er bij Chesed heel weinig mogelijkheden meer om dit gezin te helpen. De sponsorhulp van Roechama is een heel welkome aanvulling op de pensioenen.

47% Joods

We namen afscheid van Ilya en reden naar het hotel in Kamjanets-Podolsky voor de overnachting.

Dinsdagmorgen gingen we hier direct naar het kantoor van Chesed, waar Rita leiding aan geeft. Rita gaf een kleine rondleiding door het gebouw en vertelde wat van de geschiedenis van de stad Kamjanets-Podolsky: "Voor de oorlog was 47 % van de bevolking Joods. De Joodse familie Ginsberg heeft heel veel gedaan om de stad mooi te maken. Van de 630 winkels waren er zo'n 530 in handen van de Joden." De stad heeft wel zeven massagraven. Niet minder dan 85.000 Joden zijn er doodgeschoten, waarvan 11.000 Hongaren, die hier naartoe getransporteerd waren.

Een rondleiding door Rita, bij het kantoor waar zij leiding aan geeft

Geld en hulp precies op tijd

Rita vertelde over een paar gezinnen die gesponsord worden en die het heel moeilijk hebben: "Inna is juist voor controle naar Kiev. Haar man Vladimir heeft psoriasis. Nu heeft één van de twee meisjes ook psoriasis. Inna heeft gisteren gebeld: "Doe de groeten aan hen," zei ze. "Weet je, als ik denk hoe moeten we morgen verder leven, dan komt juist het geld of de hulp van de Hollanders."

Rita noemde ook nog dat Vladimir en zijn vrouw met hun zoon David griep hadden en dus geen bezoek konden ontvangen. Ze hebben nog steeds veel medicijnen nodig.

Rita vervolgde: "Sasja heeft geprobeerd wat geld te verdienen door een kamer van zijn huis te verhuren. Mensen die een kamer huurden, bleken slecht te zijn. Ze hebben hem zelfs geslagen. Nu verdient hij wat geld met auto's wassen. Hij wil wel graag naar Israël. Voor Tatjana is het heel erg zwaar, nu haar man Anatoli overleden is. Op twee maanden na waren ze 60 jaar samen. Tatjana, die geen benen meer heeft, heeft voortdurend hulp nodig. We geven haar acht uur per dag een patranas (thuiszorg). En haar zoon heeft een vrouw gevonden die 's nachts bij haar slaapt."

Omdat Tatjana toch heel graag wilde dat we even langs kwamen, deden we dat ook. Ze was zo blij ons en met name Ria weer te zien. Het eerste wat ze zei was: "Ria, waarom ben je de vorige keer niet gekomen?" Tatjana heeft een goede zoon en kleinzoon, die gelukkig naar haar omkijken.

Geen toestemming voor aliyah

We bezochten hierna vluchtelingen uit het oosten, die we ook gaan sponsoren: oma Svetlana, dochter Natalja en haar zoon Misja. Bij Natalja is in januari kanker geconstateerd. Ze was op het moment van ons bezoek in het ziekenhuis.

Oma vertelde: "We woonden in Donetsk vlakbij het vliegveld, we moesten vluchten vanwege de beschietingen van het vliegveld, we zijn

Op bezoek bij oma Svetlana

al sinds 2014 hier." Misja gaat sinds tweeënhalf jaar in Odessa naar school; hij volgt daar een opleiding voor technische geneeskunde. We vroegen wie de opleiding betaalt. Svetlana antwoordde: "Hij mag gratis studeren omdat hij een vluchteling is, maar het leven is zo duur." We begrepen al gauw dat Misja teruggekomen was omdat zijn moeder ziek is. We zegden

toe dat we extra hulp willen geven als het nodig is, vooral omdat Misja nu vaker naar huis wil komen. Svetlana heeft ook nog een zoon: "Hij woont in Israël, daar heeft hij een gezin. Ik skype met hem. Ze helpen altijd bij elke vraag." Toen we buiten liepen, vertelde Rita ons: "Ze willen zo graag naar Israël. Oma had alle documenten al in orde. Maar Natalja had zich, toen ze trouwde, laten dopen, evenals haar zoon later. Ze wilde eerlijk zijn en heeft het verteld. Nu krijgen ze geen toestemming." We beseften dat alleen God een oplossing kan geven!

Dank voor de gebeden

Met elkaar gingen we daarna naar Vika en haar moeder. De man van Vika was niet thuis. Hij probeert als freelance-designer wat geld te verdienen: "We hebben geen klanten meer. Onze vriend heeft ons in de steek gelaten en alle klanten meegenomen. Het is moeilijk concurreren tegen de Indiërs, die hun diensten veel goedkoper aanbieden."

Vika getuigde dat het veel beter gaat met haar rug: "Door het matras, die de sponsor gegeven heeft en de goede kantoorstoel die ik van het sponsorgeld heb kunnen kopen, gaat het langzaam, langzaam beter. Dank jullie wel ook voor de gebeden." Vika's moeder drong erop aan dat Vika voor ons op de piano speelde. Dat deed ze. Het was heel mooi, ze speelde vol overgave en met gevoel. We zongen haar en haar moeder daarna nog 'de vrede van God' toe. Vika getuigde dat God moeilijkheden in haar leven heeft

Vika samen met haar moeder

gebruikt om haar tot God te brengen. We lazen daarom nog psalm 23 en legden een link met Jesjoea als de goede Herder, Die Zijn leven aflegde voor ons. We lieten een tasje met kaas, stroopwafels, een kalender en ook een boekje 'De waarheid vinden' ('Verraden', in het Nederlands) van Sten Telchin.

Amper hoofd boven water

Het volgende bezoek was bij de familie Papjevskich, wiens sponsor bij ons was. Doordat vader alleen in de zomer werk kan vinden, kan het gezin met drie opgroeiende kinderen het hoofd amper boven water houden. Vader was niet thuis, maar wel Joelia en drie kinderen, Sasja (22), Misja (15) en Anja (14). Sasja was voor een paar weken teruggekeerd uit Jeruzalem, waar hij studeert op de Jesjiva: *"Ik zit op een internationale Jesjiva waar soms in het Engels, soms in het Russisch en ook in het Hebreeuws onderwezen wordt. Mijn opa en oma wonen ook in Israël, in een stadje vlak bij Haifa. Daar ga ik regelmatig naar toe."* De andere kinderen waren thuis omdat de scholen

Bij familie Papjevskich

gesloten waren vanwege de griep. We waren blij dat dit gezin hun sponsor kon ontmoeten.

Voor iedereen konden we een boek of CD achterlaten: 'de Schuilplaats', 'Waarom ik?', 'Een nieuwe periode in mijn leven'. De CD 'wijnstok' bevat Hebreeuwse liederen, die ook in het Russisch gezongen worden. Deze CD komt van de Messiaanse gemeente in Wit-Rusland. We sponsoren die gemeente door de CD's te kopen en tegelijk maken we mensen blij, die we de CD aanbieden.

Beschermd door de politie

We namen afscheid van Rita van

"...Er wordt gezegd: "Iedereen is Jood in de regering, daarom gaat het slecht in het land."

Chesed, na nog wat spullen uitgeladen te hebben, en reden in anderhalf uur naar het noorden, naar Chmelnijsky. Het nieuwe gebouw van Chesed Bhest is al een half jaar in gebruik. Het overtrof onze verwachtingen. De ruimten die klaar waren, waren zo functioneel ingericht. De directeur Igor ontving ons vol trots in zijn nieuwe kantoor en liet ons ook het hele gebouw zien, ook de ruimten die nog niet klaar zijn. *"Het hele gebouw is in twee jaar tijd gebouwd. Toen ik hiermee begon geloofde niemand, zelfs jullie niet, dat het lukken zou,"* zo onderstreepte Igor zijn succes. Maar hij gaf ook steeds God de eer, die hem (met zoveel financiële steun en werkrachten) zo geholpen heeft.

Stichting Roechama heeft mee betaald aan het dak en de beveiligingsrolluiken. Daarom hangt in de hal van het gebouw tussen een aantal andere sponsors ook een plaquette van Stichting Roechama. Igor vertelde ons dat die beveiliging pure noodzaak is: *"Er*

Beveiligingsrolluiken

gaan stemmen op die zeggen: "Iedereen is Jood in de regering, daarom gaat het slecht in het land." We hebben al een keer meegemaakt dat er een opstootje was en dat de politie er aan te pas moest komen om ons te beschermen."

Zowel de economische als de politieke situatie is heel moeilijk. Igor zei: *"Er is nu een situatie gekomen, dat ik ook de Oekraïners moet voeden. Er komt*

een dag dat zij zeggen: "Jullie helpen wel Joden, maar ons niet.""

Hoewel Igor voor de meeste programma's geen financiële steun meer van JOINT ontvangt, gaat hij door met het werk: *"We zijn nu als Joodse gemeenschap zelfstandig en blijven dat ook. Er zijn in de provincie Chmelnijsky 101 plekken van waaruit in totaal 5000 Joodse mensen worden bediend. We moeten nu nog 10.000 dollar per jaar zien te vinden om alles draaiende te houden."*

Alleen met verjaardag vlees

's Avonds bezochten we Sofia nog. Zij was al een paar dagen druk bezig geweest om voor ons een maaltijd te bereiden. We genoten van elk gerecht dat ze klaargemaakt had. Sofia leeft van een invalidenpensioen. Ze verzuchtte: *"Het is moeilijk om van te leven. Alles is duurder, het vlees, het brood en de melk. Alleen met een verjaardag eten we iets van vlees."* Wat Sofia's gezondheid betreft, gaf ze aan, dat ze nu meer licht en dat het daarom beter met haar gaat. Maar ze heeft nog wel veel pijn in haar knieën. Het was heel gezellig. Sofia wilde ook zo graag nog dammen met Wim. Ze deden een paar potjes. We genoten allemaal van de gezelligheid. Daarna sloten we het bezoek af met een stukje uit de Bijbel te lezen en nog wat uit te leggen. Sofia reageerde met: *"Ik begrijp alles wat je zegt, maar..."* Daarna kwam er een vraag, die we ook probeerden te beantwoorden. Het was ook heel vanzelfsprekend dat we voor haar baden. Daarna was het tijd om cadeautjes uit te wisselen, want Sofia geeft zelf ook altijd iets mee.

De volgende dag bood Chesed aan om ons met hun personenbus te vervoeren naar de stad Ternopol, omdat één

Rita met Sofia

Raisa en haar kleindochter Valeri

van de busjes naar de garage moest, vanwege een kapotte lamp en de motorkap die niet open kon. Achteraf kwam dat heel goed uit; de weg was slecht en ook de bezoeken in Ternopol bij de mensen waren met één busje veel beter te doen. Nog maar een paar weken geleden was Igor in Ternopol bij verschillende gezinnen op bezoek geweest. Hij besloot Stichting Roechama te vragen zes gezinnen te gaan sponsoren, vanwege de nood die hij bij deze gezinnen aantrof. Deze gezinnen zouden we proberen te bezoeken. Het kantoor van Chesed bevindt zich in een voormalige loods. Ira, het plaatselijke hoofd van Chesed, zei: "Het was in een slechte toestand, maar Igor heeft het helemaal gerenoveerd." Vanuit deze plaats worden één keer maand de veertien punten in de provincie Ternopol bezocht. In totaal worden 500 joodse gezinnen bediend, die hulp nodig hebben. Ira leidt zelf de kinder- en de cultuurprogramma's: "Er zijn wel 50 kinderen die twee per maand hier naartoe komen. Ook met de feesten komen ze. Er zijn veel grote gezinnen in Ternopol."

Tjernobyl rampjaar

Het eerste bezoek samen met Ira was bij oma Raisa met haar dochter Ira (de zoveelste met deze naam) en kleindochter Valeri. Valeri van 32 heeft een beperking. Haar vader heeft het gezin verlaten na de geboorte van de zieke dochter. Hij is vertrokken naar Amerika. Moeder Ira is bioloog en werkt halve dagen in een museum. Zij was daarom ook niet aanwezig tijdens ons bezoek. Raisa vertelde dat haar man lang geleden al overleden was. Haar vader was militair en zij en haar moeder waren in de oorlog geëvacueerd naar de Oeral: "Toen was ik tien jaar.

Mijn vader kwam terug van het front en werd in Ternopol gestationeerd. De stad was bij de bevrijding helemaal verwoest door het Rode leger toen de Duitsers de stad tot een versterkte stad maakten. Ze noemden Ternopol wel "het kleine Stalingrad." Dit huisje is opnieuw opgebouwd. Tot 1960 woonden we in een houten huisje aan de rand van de stad, zonder water en zelfs zonder vloer."

Raisa vertelde ook dat Valeri in het 'Tjernobyl rampjaar' geboren is: "Haar moeder was toen zwanger, die ramp had invloed op de gezondheid van de baby. Als gevolg van deze ramp had zij een schisis. Daar is ze twee keer aan geopereerd."

Voor haar leeftijd, 80 jaar, doet Raisa nog heel veel. In de zomer gaat zij naar de volkstuin met 'datsja': "Die tuin is 30 kilometer van Ternopol. Ik ga met de trein en de rest loop ik. We eten alleen uit de tuin."

We waren blij dat we hen een sponsoring konden aanbieden. We hadden voor hen het tasje met cadeautjes, o.a. een kalender met prachtige foto's en Bijbelteksten en ook de data van de feesten. Ook gaven we het boek de Schuilplaats en lieten we zaad van groente en bloemen achter. Dat komt daar goed van pas.

Niet alleen laten

Het volgende gezin bestond uit moeder Tamara en dochter Oksana. Tamara, 67 jaar, trilt erg met haar handen; zij heeft een insult gehad en is aan haar bed gekluisterd. Ze kan niet naar het ziekenhuis omdat ze haar dochter niet alleen kan laten. Haar dochter Oksana, 32 jaar, is zwaar invalide vanaf haar kindertijd. De man van Tamara was een zwerver en is lang geleden al overleden. Oksana

kan zich haar vader niet eens herinneren. Tamara zei: "Wij zijn met zijn tweeën, we hebben helemaal niemand. De thuiszorg doet boodschappen en maakt eten." Oksana was heel blij met de aandacht en het bezoek en de cadeautjes.

Ook in het volgende gezin was er sprake van een gehandicapte dochter.

Tamara en Oksana

Moeder Loedmila is al gepensioneerd. Haar dochter Anna is geboren met een hersenbeschadiging. Haar vader liet het gezin in de steek, toen hij zag dat zijn dochter invalide was. Voor Anna, 43 jaar, was het feest dat wij er waren. Ze wil af en toe even kroelen. We begrijpen heel goed dat het voor moeder heel zwaar is: "Ik kan Anna niet alleen achter laten. Ik ben heel dankbaar voor de hulp. Jullie hulp helpt ons echt. We hebben geen familie, maar vrienden hebben we wel. Ik heb gewerkt in een opslagplaats; daar heb ik vrienden aan overgehouden." Dit gezin wordt al langer gesponsord. We gaven naast de cadeautjes ook het boek 'een nieuwe periode in je leven'.

Met z'n zevenen in één kamer

Na dit bezoek haastten we ons om in een restaurant een 'abeed' (warme middagmaaltijd) te nuttigen. Daarna deden we nog drie bezoeken. De familie Soltik woont in een eenkamerflat met zeven personen: de jonge moeder

Tanja met 2 van haar kinderen

“We zongen haar het lied ‘Vrede van God’ toe. Dat vond ze heel mooi.”

Tanja met haar man Vlad en hun vier jonge kinderen van zes, vier, drie en twee jaar en daarnaast ook de moeder van Vlad, van wie de flat is. Tanja's vader is Joods, maar hij scheidde van haar moeder en woont nu in Wit-Rusland.

Vlad was niet aanwezig. Hij probeert als meubelmaker de kost te verdienen. Zijn inkomen ligt tussen de 2000 en 3000 Grivna (tussen de 60 en 90 Euro) per maand, soms zelfs nog minder. Het gezin leeft verder van de kinderbijslag. We hadden leuk speelgoed voor de kinderen bij ons, o.a. een houten rails en treintjes. We beloofden Tanja nog wat kleding en speelgoed en Bijbelverhalen voor de kinderen uit te zoeken in de busjes in Chmelnitsky en in een koffer te verzamelen voor haar. De volgende dag hebben we dat ook gedaan. Nu gaven we haar het boek de Schuilplaats en de andere cadeautjes.

Niet in de steek laten

Het volgende gezin, vader Andre, moeder Tanja en dochter Charitina, 8 jaar, had in 2015 moeten vluchten uit Loegansk in Oost-Oekraïne. Oma Loedmila, de moeder van Tanja, zat in die tijd in een internaat voor psychisch zieken in Svatovo. Het lukte lange tijd niet haar naar het westen te krijgen, omdat het personeel gevlucht was en er geen informatie kon worden verkregen. Niet lang geleden hebben de ouders van Andre haar gevonden

en ook naar Ternopol gebracht. Het gezin is nu herenigd. Het is Andre niet gelukt om legaal werk te vinden als vegetarische kok: “Niemand koopt dat meer,” gaf Tanja als reden. Nu verdient hij af en toe wat geld. Hij is de laatste tijd depressief en heeft vaak migraine. Hoewel hij aanwezig was, kwam hij niet tevoorschijn. Hij heeft, van zijn eerste vrouw, twee zonen die in Israël wonen. Hoewel Tanja ook Joods is, willen zij zelf niet naar Israël gaan. André's ouders wonen in Lugansk en zijn al in de tachtig. Tanja zei: “Hij wil hen niet in de steek laten.”

Tanja maakt portieken schoon voor een heel laag loon, omdat zij geen diploma's mee genomen heeft uit het Oosten. Het gezin krijgt wat geld van de sociale dienst en oma brengt haar pensioen nu ook in. Maar zij heeft veel medicijnen nodig, anders wordt zij agressief. Gelukkig wordt het gezin nu al enige tijd door Roechama gesponsord. We luisterden naar Tanja en vooral naar haar moeder. Zij was erg opgewonden over het bezoek. Voor Charitina hadden we nog een etui met potloden. We zongen nog een lied en bemoedigden hen met het boek de Schuilplaats, dat dankbaar aanvaard werd.

Slechte ogen

Het bezoek bij oma Olga, die de zorg heeft over haar kleinkind Maxiëm, maakte indruk op ons. De moeder van Maxiëm werd psychisch ziek na de geboorte van Maxiëm en heeft hem bij oma achtergelaten. Oma heeft nu ook het voogdschap over Maxiëm. Hij noemt háár nu “mama” i.p.v. zijn echte moeder. Maar Olga is zelf ook invalide omdat haar gezichtsvermogen heel slecht is. “Ik heb moeite met het herkennen van jullie,” zei ze,

“ik lijd aan een oogziekte waardoor mijn gezichtsvermogen steeds verder achteruitgaat.”

Olga had sowieso haar baan als le-rares Engels op moeten zeggen, omdat zij de zorg voor Maxiëm kreeg, die ondertussen al zes jaar is. Olga geeft nu thuis privé lessen Engels. Ze was heel dankbaar voor de kaarten die ze krijgt en gaf een cadeautje als dank mee, dat Maxiëm gemaakt had; een schilderij gemaakt met zand.

We zongen haar het lied ‘Vrede van God’ toe. Dat vond ze heel mooi. Een boek konden we haar niet geven, gelukkig hadden we ook een CD met Hebreuws/Russische liederen.

Ze begrijpt het ook

Terug in het gebouw ontmoeten we Sasja, die met zijn vrouw en dochtertje ook gesponsord wordt. Hij woont wel 30 kilometer van Ternopol af, maar komt elke werkdag, ondanks de reiskosten, naar Chesed om daar te werken en zo wat te bij verdienen naast zijn invaliditeitsuitkering.

We namen afscheid en werden met de personenbus van Chesed teruggereden naar Chmelnitsky. Na een warme maaltijd genuttigd te hebben, deden we nog twee bezoeken. Eerst bij de twee ongetrouwde zussen, Ira en Hanna. Hanna komt niet meer buiten. Gelukkig hebben ze één keer per maand nog ‘warm huis’ bij hen thuis met een aantal Joodse mensen: “Een zus leest dan uit de Bijbel,” vertelde Ira, “maar ze leest niet alleen, ze begrijpt het ook.” We lazen een stukje uit Exodus over het manna en ook uit Johannes 6, waar Jesjoea zegt dat Hij het manna is dat uit de hemel neerdaalt. We boden een complete Bijbel aan en die wilden ze graag hebben. We zongen voor hen en baden met hen.

Ook de ‘overbuurman’ Jefim Noedel bezochten we nog. We maakten hem zo blij met het bezoek. Zijn leven is zo beperkt, omdat hij alleen maar kan liggen of staan. Hij praatte honderduit en zoals altijd had hij ook deze keer een paar munten gespaard, met een bepaald jaartal, die hij meegaf. We lazen nog uit Psalm 27 en baden voor hem en lieten vanzelf ook de cadeautjes achter.

Tanja, met haar dochter en moeder

Olga geeft het kadootje aan ons

De volgende morgen laadden we de spullen uit bij het nieuwe gebouw; twee fietsen, twee matrassen, een heater, veel papier en verfspullen, beddengoed en kleding en schoenen. Ondertussen waren er twee adoptiepersonen naar het gebouw te komen, om een pakket van de sponsor in ontvangst te nemen: de weduwe Ida, die o.a. een blender kreeg en Irina die voor haar gezinnetje een pakket kreeg.

Weduwe Ida, met haar nieuwe blender

Ook Mark was naar het gebouw gekomen. Hij kon de sponsors thuis niet ontvangen, omdat zijn vrouw ernstig ziek is. Hij werkt nog steeds, ondanks dat hij met pensioen is. Maar omdat zijn vrouw steeds moet worden omgedraaid op bed, mag hij om de drie uur even naar huis van zijn baas even. Hij zorgt heel goed voor haar en kan haar niet missen. Mark zei: *"Zonder vrouw is het geen gezin meer."* Wat een lieve man. Wat was hij ook blij met de aandacht, de hulp en de attentie en het boek de Schuilplaats dat de sponsors aan hem gaven.

We namen nog wat foto's van de beveiligingsjaloerieën, die al bevestigd zijn. We hopen dat er geld binnenkomt, zodat ook de andere ramen beveiligd kunnen gaan worden.

Ik voel me 30 jaar ouder

De sponsors van Larissa waren ook bij ons en dat was een extra reden om haar te bezoeken. Toen we Larissa zagen, schrokken we. Larissa zag er niet gezond uit, hoewel ze nog maar 59 jaar is. Zij is voor de tweede keer getrouwd. Larissa groeide op in het zuidoosten van Oekraïne in de provincie Nikolajev. Haar eerste man verliet haar. Met haar tweede man reisde ze veel, omdat hij militair was, ook naar de verre en koude steppen. Haar astma verergerde. Zingen, wat ze zo

Rik, Larissa, Thea en Cor

graag deed, kon ze niet meer. Ze is sinds die tijd invalide van de tweede groep. Ook haar lever en nieren zijn niet gezond. En we zagen ook dat haar vingers krom waren: *"Ze zeggen dat dat komt door het gebruik van hormonen,"* verklaarde Larissa, terwijl ze haar vingers toonde. Toch klaagde ze niet: *"Ik kan nog zien, ik kan nog lopen, alleen ik voel me 30 jaar ouder dan mijn leeftijd. Ik ben vanmorgen vroeg opgestaan om voorbereid te zijn, zodat jullie niet zouden schrikken van mij."*

Ilya, de zoon van haar eerste man, woont met zijn twee kinderen vlak bij haar. Haar man is meubelmaker, maar hij kan ook auto's repareren; *"Waar iets te repareren is werkt hij, maar hij heeft ook al de kracht niet meer om te werken."* We begrepen dat hulp hier heel hard nodig is en blijft. Het boek de Schuilplaats zal hier echt een geweldige bemoediging kunnen zijn.

Hij werkte dag en nacht

Tamara (64 jaar), die we hierna bezochten, is suikerpatiënt. Ze moet ook spuiten en dat heeft haar gezichtsvermogen beschadigd. Ook is er al een teen geamputeerd aan haar rechtervoet. Haar man leeft nog wel, maar ze leven apart, omdat hun karakters steeds botsten. Tamara verontschuldigde haar dochter: *"Het is haar niet gelukt ook te komen, zij is mijn pianiste. Mijn kleindochter Valya studeert pedagogiek."* Ze roemde haar vader, die 32 jaar geleden al is gestorven; *"Hij was een heel goede muzikant, die veel muziekinstrumenten kon bespe-*

Tamara en Thea

len. Als er bij ons een kind ziek was, werkte mijn vader dag en nacht om aan geld te komen."

Tamara bleek ook een zoon en kleinzoon in Israël te hebben: *"Sergey gaf vijf jaar geleden een ticket, zodat ik naar Israël kon. Ik ging alleen, want een ticket voor iemand erbij konden we niet betalen. Ik vind Israël een mooi land."* Vanwege de hitte in de zomer, is ze er in november geweest. Net als bij de andere nieuwe gezinnen lieten we bij Tamara naast de cadeautjes en de kaas en de Schuilplaats ook het boekje Kom naar huis achter. Door alle aandacht en het zien van de cadeautjes kwamen er tranen in haar ogen van ontroering en dankbaarheid.

Wat kan ik hen geven?

Ook voor weduwe Liza, die we hierna bezochten, had de sponsor cadeautjes meegegeven. Liza woont op de eerste verdieping, dat is bij zo'n strenge kou nadelig: *"Ik kleeft me warm aan,"* is haar oplossing. Liza heeft veel meegemaakt: haar man stierf vier jaar geleden aan kanker, haar eigen dochttertje overleed toen zij nog maar vijf jaar was, haar vader overleed toen ze nog heel jong was en ze kreeg als kind polio. Lange tijd kon ze daardoor niet lopen, tijdens haar schoolperiode liep ze met krukken. Toen ze 14 jaar was, werd ze geopereerd: *"Ik kan lopen!"* zo verzekerde ze, al gebruikt zij een wandelstok.

Jarenlang zorgde Liza met liefde voor haar man. Ze was hem heel toegewijd. Hij had al twee kinderen voordat hij met Liza trouwde. Er zijn ook kleinkinderen, die voor Liza zijn als haar eigen kleinkinderen. Liza, die tot haar pensioen werkte in de peuterspeelzaal, ontvangt zo'n laag pensioen, dat ze daarvan nauwelijks de kosten van haar flat kan betalen. Bovendien moet ze veel geld uitgeven aan medicijnen vanwege haar vele lichamelijke klachten, zoals maag-, darm- en leverklachten: *"Van jullie hulp koop ik alleen medicijnen."*

De hulp en aandacht deed haar zichtbaar heel goed. Ze wilde ook steeds maar iets teruggeven: *"Wat kan ik de sponsor geven?"* hoorde we haar vragen aan Ira van Chesed, die ook meegegaan was.

Bezoek aan Joods monument

Dit was ons laatste bezoek in Chmel-nitsky. We namen afscheid van Ira, haalden onze spullen uit het hotel en reden naar Vinnitsa. Net buiten de stad Chmel-nitsky weken we even van de weg af, om het monument op het massagraf te bezoeken, waar 8000

Afsluitend pizza eten

Joodse mensen de dood werden ingejaagd. Onderweg begon het te sneeuwen, waardoor de winterse sfeer nog sprekender werd.

Met Sergey, bewaker van Chesed en 'weesjongen', die ondertussen al 39 jaar is en die we al helpen vanaf 2003, aten we pizza in een restaurant. Daarna speelden we in tweetallen poolbil-jart, omdat Sergey dat zo fijn vindt. Het was ook erg gezellig.

We hebben alleen jullie nog

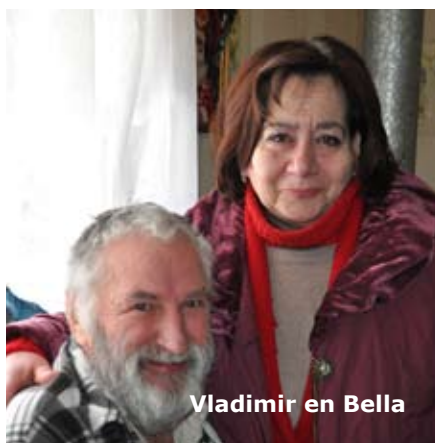
De volgende morgen keerden we te-rug naar het Chesed gebouw en had-den een ontmoeting met directeur Vova. Hij was verrast toen hij hoorde dat wij ook met Ilya in Tsjernovtsy gaan samenwerken. *"Ik had juist wil-len vragen of jullie contact met hem wilden maken,"* zo bevestigde hij onze nieuwe samenwerking met Tsjernovtsy. Hij vervolgde: *"Alleen de holo-caustoverlevenden, de 'slachtoffers', krijgen nog geld, nu vanuit Vinnitsa. Voor alle mensen, die na de oorlog geboren zijn, moeten andere spon-sors gezocht worden. Als over drie*

"...Nu hebben we alleen jullie nog..."

jaar alle 'slachtoffers' zijn overleden, hebben we alleen jullie nog," zo gaf Vova de noodsituatie weer. De ver-schillende programma's draaien nog, het kinderprogramma is wel vermin-derd, daar springt Roechama ook al bij doordat Tanja nu de contactpersoon is voor alle sponsorgezinnen. Daarvoor wordt zij ook betaald, anders zou zij al niet meer fulltime kunnen werken bij Chesed. Voor Chesed in Vinnitsa is het dus ook nog onduidelijk hoe ze verder gaan: *"De voorzitter van JOINT komt speciaal naar ons vanuit Israël, om te bespreken hoe het verder moet. Nu wij ook de 'slachtoffers' uit de Tsjer-novtsi provincie erbij hebben, hebben wij wel de meeste 'slachtoffers' van alle Cheseds. En hoewel de plannen zijn om alleen L'vov, Kiev, Charkov en Odessa open te houden, is het ons ook nog gegeven om door te mogen gaan."*

Nooitgedacht

Met Tanya bezochten we daarna eerst drie gezinnen buiten de stad. Bella, die we als eerste ook zouden bezoeken, reed met ons mee. Zij woont in Selitsje met haar man, Vladimir waar ze zes jaar geleden mee trouwde. Haar eerste man was na een ziekbed overleden. Bij Vladimir is de diagnose

Vladimir en Bella

gangreen gesteld, dat is een ziekte waarbij de cellen afsterven. Als gevolg hiervan moest er vorig jaar een been geamputeerd worden. Vladimir zat

op een stoel in de kamer vlak bij de gaskachel: *"Vorig jaar hebben we de houtkachel weggedaan, het was te gevaarlijk voor hem. Hij raakt ook zijn zicht steeds meer kwijt. Maar gas stoken is heel duur."* Vladimir is een oud-zeeman, die de zeeën tot in het verre oosten heeft bevaren. Hij diende samen met de eerste man van Bella. Vladimir is erg blij met het bezoek: *"Dat bij mij Nederlanders op bezoek zouden komen, had ik nooit gedacht."* Bella werkte vroeger in de gaarkeuken in Vinnitsa. Ze heeft drie kinderen, één dochter in Vinnitsa en twee zonen in Moskou. Haar dochter heeft twee kinderen.

We stelden aan Bella voor dat zij voor haar man het boek de Schuilplaats zou voorlezen, omdat hijzelf niet meer lezen kan. Met de cadeautjes waren ze ook heel blij. Ontroerd werd er af-scheid genomen.

Wat fijn dat jullie gekomen zijn.

We vervolgden de tocht naar Tivrov. Daar bezochten we Lena, die al drie jaar in een verzorgingshuis opgenomen is

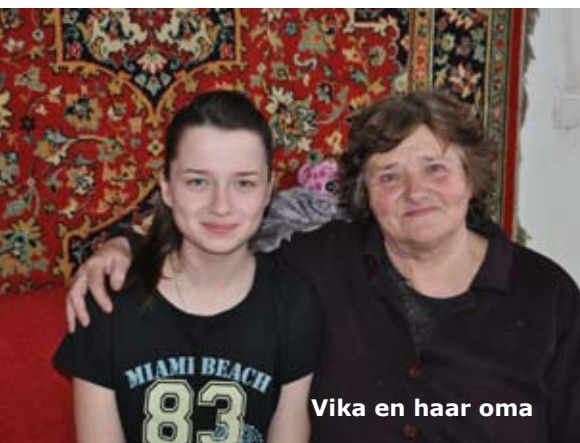
Lena en Ria

met haar 15 jaar jongere man, Misja, die op het moment van het bezoek op-genomen was in het ziekenhuis. Lena is halfzijdig verlamd na een beroerte. Zij heeft een bewogen levensverhaal, getekend door alcoholverslaving. De positieve kant van het verhaal is, dat zij in die moeilijke omstandigheden tot het geloof in Jesjoea als haar red-der is gekomen. Ze getuigde: *"Ik heb het goed hier. Ik kijk mooie dingen op de computer. Ik ga eten halen dat we op onze kamer opeten. Er komen soms ook gelovigen hier. Op de derde verdieping woont ook een gelovige die komt hier ook."* We troosten Lena met een stuk te lezen uit de profeet Jesa-

ja. In hoofdstuk 65 wordt gesproken van de nieuwe hemel en aarde, *"dan zal er aan de vorige dingen niet meer gedacht worden, zoals ook in Openbaring staat, dat er dan geen tranen meer zullen zijn en geen verdriet."*

De boeken van de Schuilplaats en Waarom ik? die we achterlieten, samen met de andere cadeautjes zullen zeker gelezen worden. Lena was opgewekt door het bezoek: *"Wat fijn dat jullie gekomen zijn, de kaarten, die ik gekregen heb, zijn een grote zegen. Moge God jullie zegenen."*

We reden naar het dorpje Tsjerne-mosne, naar Faina en haar kleindochter Vika op het platteland. Om hen te kunnen vinden was Galina meegereisd. Dat was maar goed ook, want ze wonen zo achteraf. We waren

Vika en haar oma

ook dankbaar dat we er konden komen met de busjes, ondanks de sneeuw. Vika woont al heel lang bij haar oma, omdat haar moeder verslaafd is en haar *"niet nodig heeft."* Ook haar vader kijkt helemaal niet naar haar om. Het pensioen van oma is het enige waar ze van leven. Voor voedsel is er al niet genoeg, laat staan voor kleding en schoenen voor het snelgroeiende meisje. We vonden nog een lekkere

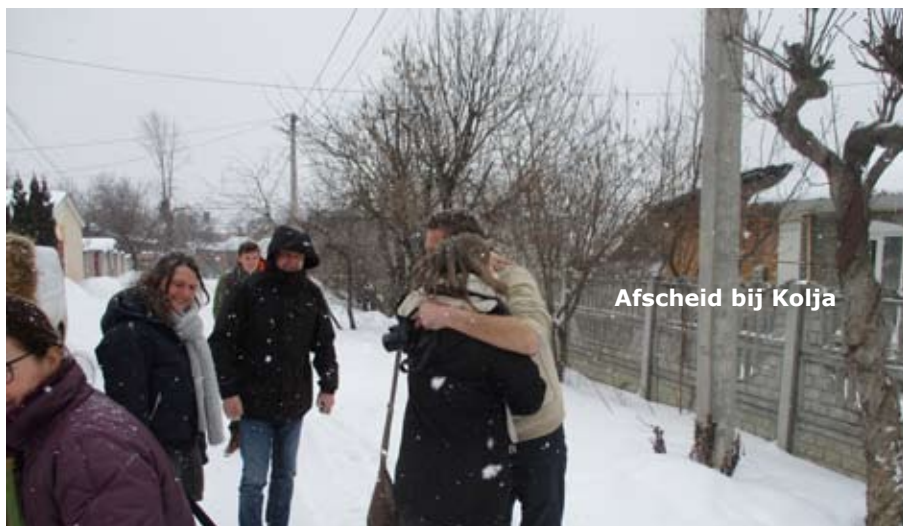
Kolja en zijn zoon Sasja

"We lopen elke dag naar de brievenbus om te kijken of er een kaart uit Nederland is..."

jas voor Vika en wat kleding en leuke spulletjes, zoals schriften en etui. Ze waren daar heel blij mee. Ook met de kaas en stroopwafels en het boek de Schuilplaats. We lieten ook wat zaad achter. Dat zal voor de tuin goed van pas komen.

Elke dag naar de brievenbus

We keerden terug naar de stad en bezochten daar Kolja met zijn zoon Sasja, die net uit de Joodse school thuis kwam. Hij had zijn schooluniform nog aan. De ouders van Kolja zijn nu allebei gestorven. Zij waren beiden holocaustoverlevenden. Kolja was zo blij met het bezoek. Hij heeft ook al zoveel meegemaakt. Zijn ex-vrouw is alcoholverslaafd en heeft steeds geprobeerd hun zoontje Sasja af te ne-

Afscheid bij Kolja

men van zijn vader. Nu is het definitief dat hij bij zijn vader mag wonen.

Tot onze blijdschap zagen we dat Sasja, die ondertussen al zeven jaar is, heel erg in zijn voordeel veranderd was. Door alle traumatische ervaringen was hij erg beschadigd. Kolja verklaarde: *"Hij heeft de beste psychiaters op school; ze zijn heel goed voor hem."* We zagen nu een open jongen, die uit zichzelf dingen vertelde en trots dingen liet zien. Sasja kan mooi tekenen. De tekeningen die hij gemaakt heeft, getuigen van een cre-

Huis van Vika en haar oma

atieve geest. Een schetsboek en ander schildermateriaal kwamen bij hem precies op de juiste plek terecht. En de cadeautjes die twee kleinkinderen van hun zakgeld hadden gekocht en meegegeven, werden heel dankbaar aanvaard. We hadden ook nog een paar vertelboekjes van Bijbelverhalen en een complete kinderbijbel. Daar kan Sasja zelf al uit lezen. Ook de brochure 'Kom naar huis' lieten we achter. Kolja bedankte ook voor alle kaarten. *"We lopen elke dag naar de brievenbus om te kijken of er een kaart uit Nederland is,"* zo zei hij.

Toen we zagen dat Kolja bezig was aan een verbouwing, lieten we nog geld achter, dat we voor zulk soort situaties van mensen meegekregen hadden.

Gerepareerd dak

We moesten toch ook even langs Vitali rijden. Deze vluchteling uit het oosten heeft eigenhandig een oud onbewoonbaar huis verbouwd tot een mooie woning. Alleen het dak vernieuwen zou hem nooit gelukt zijn zonder financiële hulp van stichting Roechama. We zagen dat het geld, dat in heel korte tijd binnen was, heel goed besteed was. We zagen ook de dankbaarheid en het geluk van Vitali. De klus was in korte tijd geklaard, nog net voor het

Valentin blij met zijn nieuwe dak

Op bezoek bij Raisa

invallen van de winter. We lieten hier natuurlijk ook een tas met cadeautjes achter, inclusief een kalender en het boek de Schuilplaats. Vitali zwaaide ons uit met beide handen.

Het laatste bezoek deden we bij Raisa. Zij is sinds een paar maanden weduwe. Toen we haar voor het eerst bezochten op haar 70e verjaardag, had zij hulp nodig vanwege chemokuren en bestralingen. Toen leek haar man nog kerngezond. Een half jaar geleden werd er leverziekte bij hem geconstateerd. De hulp mocht niet baten; hij is eraan overleden.

Raisa woont nu samen met haar zoon van 42 jaar. Ze ontving ons hartelijk. In de kamer waar we werden uitgenodigd, voelde het koud aan; het bleek maar 17 graden te zijn. Raisa was er aardig op gekleed met een paar truien over elkaar heen. Ze herinnerde zich ons bezoek nog heel goed: *"Ik had een infarct gehad, en door de chemo's was mijn haar uitgevallen. Nu kan ik weer praten en is mijn haar weer aangegroeid."* Raisa vertelde dat zij sinds korte tijd ook een thuishulp heeft gekregen van vijf keer twee uur. Raisa heeft ook nog een zoon in Moskou: *"Hij komt twee keer per jaar naar Vinnitsa. De kleindochter is met de begrafenis gekomen."* We zongen Raisa 'De vrede van God' toe en gaven haar de cadeautjes en een boek.

Alles is genade

Het was hoog tijd om naar Chesed terug te gaan. Alle overige spullen moesten nog worden uitgeladen. Het was bij elkaar nog heel veel. Tan-

ja kreeg heel veel papier en verf en kwasten voor het kinderwerk. Voor Vika lieten we heel veel pampers achter. Ze kunnen voorlopig een paar maanden vooruit. We namen afscheid van iedereen en vooral ook van Tanja, die zo trouw haar werk doet m.b.t. alle geadopteerde gezinnen.

Het werk zat erop. We konden gaan genieten van de rust. In het hotel hadden we een aparte ruimte gereserveerd waar we met elkaar sjabbat konden vieren en de Heere danken voor alle zegeningen en ontmoetingen.

De volgende morgen reden we al om half acht weg om op tijd te zijn voor de samenkomst van de messiaanse gemeente in Zitomir. Daar ontmoetten we ook onze vrienden, de familie Telesman. De dienst begon om tien uur. Boris deed zoals gewoonlijk de lofprijs. Verschillende liederen konden we meezingen, omdat het bekende Hebreeuwse liederen waren. Er werd duidelijk onderwijs gegeven. Ook Wim mocht wat delen gedurende tien minuten. Bijzonder was dat juist deze dag de dood van de Heere werd herdacht met het delen van brood (mat-

ses) en wijn na afloop van de samenkomst. Een prachtige afsluiting van de week; alles is genade!

Daarna genoten we van een maaltijd van de gaarkeuken en gaf de voorganger nog zijn getuigenis, nadat hem gevraagd was hoe hij tot geloof gekomen was. Toen was het tijd om ook daar afscheid te nemen. De thermoskannen werden gevuld met gekookt water. Boeken en de overige kaas en stroopwafels werden achtergelaten. De terugreis verliep ondanks de besneeuwde wegen heel voorspoedig. Alleen de grensovergang kostte ons bijna vijf uur, waardoor we in Polen eigenlijk direct een hotel moesten vinden. Voor de volgende dag bleef er nog bijna 1500 kilometer over om in één dag af te leggen.

Toch kwamen we om negen uur 's avonds al thuis; moe, slaperig maar zeer voldaan en heel dankbaar.

We hebben van veel mensen gehoord dat ze gebeden hebben voor deze reis; voor de grensovergang, voor de busjes en ook met betrekking tot de kou en de sneeuw en voor de bezoeken. Daarvoor willen we jullie allen hartelijk bedanken. Alle dank en eer aan onze Vader, de God van Israël en aan Jesjoea de Messias, Die ons bewaarde voor ongelukken, de busjes voor pech, Die ons voorgedaan is en ons geleid heeft. En we vertrouwen dat Hij zal voorzien in nieuwe sponsors voor de vele nieuw te sponsoren Joodse gezinnen.

"Want zie, Ik schep een nieuwe hemel en een nieuwe aarde. Aan de vorige dingen zal niet meer gedacht worden, ze zullen niet meer opkomen in het hart. Maar wees vrolijk en verheug u tot in eeuwigheid in wat Ik schep, want zie, Ik schep Jeruzalem een vreugde en zijn volk blijdschap." (Jesaja 65:17,18,)

Chesed kantoren worden gesloten!

Al jarenlang werken we in diverse provincies samen met de Joodse organisatie Chesed. De hoofdsponsor van Chesed is Joint JDC uit Amerika. Joint ontvangt geld uit Duitsland voor de slachtoffers van de oorlog, n.a.v. de claimsconference. Mensen die voor of in de oorlog geboren zijn, hebben recht op een uitkering en krijgen dit via Chesed. Ook hebben ze recht op allerlei voorzieningen, zoals een thuiswerker, medicijnen etc. Mensen die na de oorlog geboren zijn, vallen buiten de criteria en voor hen is er nauwelijks geld. Terwijl ook zij vaak hulp nodig hebben. Juist deze mensen worden door Roechama gesponsord.

Echter, doordat er steeds minder holocaustoverlevenden zijn, wordt het budget van Joint ook steeds kleiner. Nu is het al zover, dat diverse kantoren van Chesed gesloten moesten worden. Het is de bedoeling dat er in heel Oekraïne maar vier Chesed-kantoren blijven; alle overige kantoren gaan onder één van deze vier provincies vallen. Zo is het kantoor van Chesed in Uzgorod al gesloten. Van de vijftien personeelsleden mochten er maar twee blijven. En zij vallen nu onder Chesed Lvov. De holocaustoverlevenden krijgen nog hun uitkering en houden hun thuiszorg. Maar alle overige programma's, zoals het kinderprogramma, zijn allemaal gestopt vanwege de bezuinigingen.

De mensen zijn erg dankbaar dat de sponsoring door Roechama gewoon doorgaat. Maar door de bezuinigingen bij Chesed krijgen we als stichting erg veel aanvragen om nieuwe gezinnen in nood te gaan helpen.

Reisverslag Henk en Alie

Weerzien na twee jaar

Wij, Henk en Alie, vertrokken op zondagmorgen 25 februari om vijf uur vanuit Duitsland. Na een goede reis waren we 's avonds om kwart over zeven bij de grens van Oekraïne. De doorgang ging heel voorspoedig, in 45 minuten waren we door de beide grenzen. Het was ook ijsig koud, misschien hadden de beambten weinig zin om goed te controleren. We brachten de tas en doos met gereedschap nog bij Hotel Nehemia, waar de Roechama (klus)groep al aangekomen was. Daarna reden we naar ons logeeradres bij fam. Galin in Konchevo, een buitenwijk van Uzgorod. Wat een hartelijke ontmoeting na elkaar twee jaar niet gezien te hebben. We hadden een fijne avond met elkaar.

Maandagmorgen om 10 uur waren we bij Yudit, die contactpersoon is voor

Roechama voor de gezinnen in Transkarpatië. Wat was het fijn om haar weer te zien! Onder het genot van een kopje koffie bespraken we wie we zouden kunnen bezoeken. We hadden met Mirosha afgesproken dat we om twaalf uur bij hen zouden zijn. We laadden bij hen de auto uit. Voor Mirosha en Vadiem en Gobica hadden we een heel mooie relaxfauteuil en vijf klapstoeltjes bij ons, die een gemeentelid geschonken had.

We besloten eerst naar de supermarkt te gaan. Yudit en Vadiem gingen mee en zo werden er drie karren met producten gevuld. Bij Mirosha maakten we hiervan gelijk al enkele pakketten voor de eerste gezinnen. We reden eerst naar het oude Chesed kantoor, waar we Olga, Joera en Dina ontmoetten. We bekeken het inmiddels bijna lege gebouw. Dat gaf trieste gevoe-

De weduwe Fira

lens, vooral dat het werk van Chesed zo beperkt gaat worden.

Twee eerste bezoeken

Olga en Yudit namen ons mee naar Fira, een weduwe van ongeveer 75 jaar. Ze vertelde dat ze in Azerbeidzjan geboren, opgegroeid en getrouwd was. Tijdens de oorlog met Armenië hadden zij hun twee huizen kunnen verkopen aan een buurman en waren naar Uzgorod verhuisd, waar zij van het geld slechts een kleine flat konden kopen waar ze met zes personen in moesten wonen: Opa, oma, Fira, haar man en hun twee kinderen. Later konden ze er een flatje bijkopen. Haar man overleed in juli 2010. Fira heeft

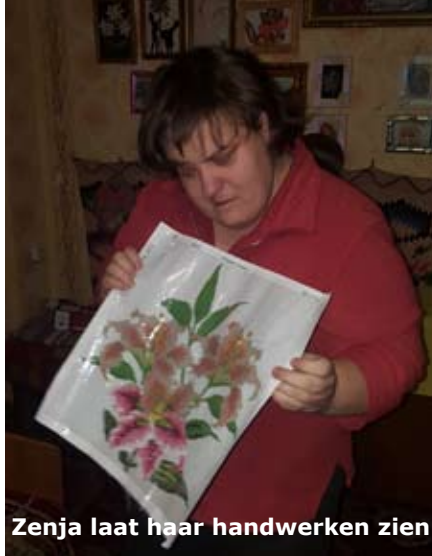
Vadim, Alie en Judith

twee zoons, één woont in Uzgorod en één in Moskou. Haar zoon in Uzgorod bezoekt haar wekelijks. Ze gaat ook af en toe naar Moskou en geniet van haar kinderen en kleindochters daar. Ze heeft een te hoge bloeddruk en gebruikt daarvoor medicijnen. Haar pensioentje gaat voor een groot deel daar aan op. Yudita las voor haar uit Numeri 6, de zegenbede en we gaven haar een pakket met diverse Hollandse en Oekraïense producten met keuken-, badkamer- of bedlinnen. We namen afscheid van deze aardige vrouw en reden naar Maria. Haar man overleed door de Tsjernobyl ramp al 25 jaar geleden. Ze woonde lange tijd alleen met haar zoon Arthur. Hij is nu getrouwd met Natasja en ze hebben een zoontje: Maxim van twee jaar. Zij wonen nog bij Maria in. Maria tobt regelmatig met haar gezondheid; zo had ze nu zichtbaar last van galstenen, waarvoor ze al bij de dokter was geweest.

Met Arthur gaat het goed, hij heeft werk. Hij is bezig om zijn documenten voor vertrek naar Israël in orde te krijgen met behulp van Joods Agentschap, Sachnoet, waar Ina Galin voor werkt. Als het doorgaat zal het voor Maria weer stil worden in huis. We zagen wel dat ze geniet van de kleine Maxim. Yudita las voor uit het Woord en we baden. Ook gaven we een pakket. Maria liep mee naar beneden, waar we afscheid namen.

Geschoren voor bezoek

We hadden bezoek bij Zenja voor het laatst gepland, omdat haar moeder Natalja pas om zes uur uit haar werk thuis komt en er dan ook bij aanwezig kon zijn. Het was een fijn weerzien. Natalja vertelde over haar werk in het stadsarchief, Zenja liet haar nieuwe manier van handwerken zien. Ze plakt heel kleine halve bolletjes met een pincet op een voorbedrukte lap. Wat een groot geduld heeft ze hiervoor. Vader was even boodschappen doen. Natalja vertelde dat hij zich drie maanden niet geschoren had en voor dit bezoek zich opgeknapt en ook geschoren had! We lazen Spreuken 3 vers 5, 6, en 7 bij hen, waarop Olga heel overtuigd "Amen" zei. We spraken

Zenja laat haar handwerken zien

over deze woorden dat alles genade is. Vader was weer terug toen we weg gingen, hij liep mee naar beneden en bedankte steeds.

We brachten Olga thuis en reden weer naar Mirosha en Vadiem. Gobika zat al heerlijk in de grote fauteuil te stralen. We hadden een maaltijd met elkaar waar ook Mirosha's jongere zus Diana met haar man Anatoli bij waren. Ze zijn in november getrouwd en wonen ook in Uzgorod. Gelukkig hebben ze allebei werk. Om tien uur brachten we Yudita thuis en reden ook wij naar ons logeeradres, waar we nog lang praatte over de toekomst van Chesed, Sachnoet, Oekraïne enz.

Nieuw gebouw

Dinsdagmorgen reden we naar wat het gebouw van de Joodse gemeenschap kan worden. Yudita was er al. We waren verrast over wat we zagen. De verbouwing van deze oude opslagruimte is al in een ver stadium. Het wordt heel mooi. Diverse kantoorruimten, een ruime zaal voor gezamenlijke activiteiten zijn nog niet klaar, een nieuw toilet en douche al wel. In het verdere van de week merkten we dat veel mensen er naar uitzien dat het gebouw snel gereed komt en ze weer een plaats hebben om samen te komen.

Stefan en Doesja

We reden met Yudita naar Stefan en Doesja. Hun zoon was ook aanwezig. Het gaat naar omstandigheden goed met hen. Stefan ziet uit naar de zomer, dat hij weer in de rolstoel naar buiten kan. Hij lag nog steeds in de voorkamer.

Doesja liet ons de kapotte geiser zien, waardoor ze nu geen warm water hebben. Ook liet ze Stefans kamer zien die opgeknapt wordt. Er waren veel koolmeesjes voor het raam aan het eten van het bolletje zaad. We begrijpen dat Stefan hier erg van geniet. Ze vroegen nog om een ander matras voor Stefans bed. Yudita las de zegenbede uit Numeri en na het gebed namen we afscheid van deze vrienden.

Zo'n stevige knuffel

Bij Chesed parkeerden we de auto en liepen naar Valentina. Olga ging nu ook mee. Tot vanmorgen wisten we niet of we bij haar op bezoek konden, omdat ze griep had. We waren heel blij dat het kon. Valentina was even hartelijk en positief als altijd en serveerde zelfs koffie met cake. Ze zag er niet goed uit, maar ze wil niet naar de dokter, uit angst voor de diagnose. Ze leest veel in de Bijbel en gaat ook wekelijks naar de sabbatsamenkomst bij Zhyttia. Haar zoon komt veel om haar te helpen. We bemoedigden haar en zegenden haar ook met de zegenbede. Het afscheid was moeilijk. Valentina gaf zo'n stevige knuffel, alsof ze dacht... "Ook wij voelden ons verdrietig."

Ons volgende bezoek was bij Gustav en Roza. Gustav lag op bed en had lichte verhoging, hij voelde zich niet goed. Roza kan haar hoofd niet goed omhoog houden nadat ze gevallen is en een paar wervels brak. Wat is dat vermoeiend voor haar. Ze liet al de medicijnen zien die ze samen gebruiken; een tasje vol. Hun hele pensioentje gaat er aan op. Ze zijn heel dankbaar voor de goede hulp die ze vijf

Op bezoek bij Dozalia en Alla

“Henk sloeg de nieuwe deken om hem heen en al snel werd hij warmer.”

keer in de week krijgen van Chesed. Gustav lag onder een dun dekentje en had het koud. Wij hadden een tas met producten en een deken van hun sponsor bij ons. Henk sloeg de nieuwe deken om hem heen en al snel werd hij warmer. Hartelijk bedankt sponsor! We lazen een bemoedigend stukje uit Gods Woord en we baden voor hen. Het was goed om bij hen te zijn. Ondanks dat de grote groep Hollanders gisteren al bij Dozalia en Alla op bezoek waren geweest, hadden we een verlangen om hen toch ook even te zien. Toen we er de vorige keer waren, leefde German nog. Het gaat redelijk goed met hen. Alla woont in bij haar moeder. Dozalia heeft na haar maagoperatie ruim een jaar geleden, pijn in haar benen, vooral in haar knieën. Ze denkt dat het door de narcose gekomen is. Alla tobt met haar ogen, waardoor ze niet kan werken. Dozalia heeft altijd een zelfgemaakt likeurtje, wat we moeten proeven. Ook had ze pannenkoekjes gebakken. Het was tegelijkertijd onze lunch. We lazen ook hier uit Spreuken 6 : 1-6. Heel mooi stukje. Het is goed om op de Heere te vertrouwen.

Veertig min. lopen naar het werk

Het was al half vier toen we bij Renate Godas kwamen. Toen we in november 2005 bij haar oma op bezoek waren, vroeg ze of haar kleindochter Renate gesponsord kon worden om te kunnen studeren. De moeder van Renate is enigszins beperkt. Een sponsor diende zich aan en vanaf dat moment kregen ze hulp. Renate heeft een opleiding gevolgd om in een instituut voor dove en daardoor ook stomme kinderen te werken. Ze heeft ook de gebarentaal geleerd. Ze werkt in een tehuis waar 82 kinderen en tieners permanent wonen. Ze gaat iedere ochtend vroeg op weg en loopt wel veertig minuten naar haar werk. Tot

Renate en haar man

onze grote verrassing was ze op 5 augustus 2017 getrouwd. Haar man, een aardige jonge man, was er ook. Hij werkt in de bouw. Ze lieten ons heel mooie trouwfoto's zien. De kamer was ook zo netjes geworden; al de oude meubeltjes eruit en een mooie bank en tafeltje en kledingkast ervoor in de plaats. Haar moeder was er ook en woont nu in een kamer naast Renate's kamer. Ook hier lazen we Spreuken 6 : 1-6. We vertelden dat het 6e vers onze trouwtekst was en ook voor hen belangrijk om je huwelijk zo te mogen beginnen.

Twee verrassingsdozen

Helena en Iwan blij met de nieuwe spullen

Het was al laat in de middag toen we bij Helena Wasserman en haar kleinzoon Iwan op bezoek gingen. Iwan heeft geen vader en moeder. Zijn moeder is enkele jaren geleden overleden na een leven van drugsgebruik en op straat leven. Het gaat gelukkig goed met hen. Wat is Iwan groot geworden. Nog even en hij heeft zijn oma ingehaald! Helena heeft nieuw werk en had juist een vaste aanstelling gekregen na een proef periode van drie maanden. Ze werkt op een naaiatelier waar hoezen voor autostoelen gemaakt worden voor de Duitse autofabrieken Opel en Volkswagen. Er zijn heel goede secundaire voorwaarden. Zo wordt ze met een busje opgehaald, krijgt ze ook een warme maaltijd en heeft ze tien extra vrije dagen omdat ze nog een kind moet opvoeden.

Ze maakte de twee dozen open die we meegekregen hadden van Roekhama. Ze was heel blij met de wol. Ze handwerkt graag. De andere doos was voor Iwan, met voetbalschoenen, shirts, kniebeschermers enz. Het werd allemaal direct gepast. Ook hij was er heel blij mee. We gaven haar ook nog het voedselpakket, zoals overal, lazen uit het Woord en baden voor hen.

We brachten Olga weer thuis en reden weer naar Mirosoya en Vadiem. Gobika was er niet, ze sliep die nacht in haar school. Het was stil, zo zonder haar. Opnieuw kregen we een heerlijke maaltijd. Na een uurtje brachten we Yudita naar huis en waren we nu niet zo laat "thuis". Altijd gezellig om daar aan tafel te zitten en een goed en waardevol gesprek te hebben met Michail en Ina.

Ga eerst maar eens kijken

Woensdagmorgen reden we om half tien met Yudita naar Moekatsjevo. In het centrum ontmoetten we Ira. Het was een fijn weerzien! Doordat ook daar het Chesed kantoor er niet meer is, dronken we koffie in een cafeetje en bespraken de dag.

Faina

Als eerste bezochten we Faina Drutman. Zij is een wat teruggetrokken vrouw, die weinig bezoek krijgt en dat ook goed vindt, zoals het gaat. Je kunt haar ook niet echt aanraken, want ze heeft overal pijn.

Er wordt ook hier in Moekatsjevo bij iedereen over de situatie van Chesed gesproken. Ira benadrukte dat iedereen altijd een beroep op haar kan doen. Dat is een hele geruststelling voor de cliënten.

Het is altijd weer een bijzonder weerzien met Loedmila. Ze is in de loop der jaren meer open geworden. Ze woont alleen in haar flatje met zeer oude, ar-

moedige meubeltjes, maar zij is heel tevreden. Toen Loedmila en Yudita op een ledikant gingen zitten, zakten ze er direct door. Henk heeft het weer in elkaar gezet. We lazen bij deze gelovige vrouw uit Kolossenzen 3 : 1-4. Ze knikte steeds instemmend en belooft voor ons te bidden.

Loemila is meer open

Het was voor ons de eerste keer dat we Roza ontmoetten na het overlijden van haar moeder Nechama op 5 augustus 2017. Ze mist haar ieder moment. *"Het is zo stil"*, zei ze. Haar enige zoon woont met zijn vrouw en vier kinderen in Israël in een dorpje tussen Tel Aviv en Jeruzalem. Ze wil er voor drie maanden heen. Als het goed bevalt, wil ze misschien wel Aliyah maken. *"Een moeilijke beslissing,"* vond ze, en ze wees naar al haar spullen: *"Moet ik die dan verkopen?"* Ira stelde haar gerust: *"Ga eerst maar eens kijken."* We lazen en baden voor wijsheid en rust.

Klein budget

Als we bij Natasja aankomen kijken we altijd naar het dak van haar huisje. Het is al jaren zo slecht, zo zelfs dat de plafonds binnen erg beschadigd zijn door vocht. Zo slecht als haar huis eruit ziet, zo goed zag Natasja er uit. Ze wordt steeds mooier; goed verzorgd, goede kleding. Wat fijn om haar zo te zien. Yudita las de eerste zes verzen uit Spreuken 3 en we baden voor haar. Na ons bezoek ging ze naar het centrum van de stad voor Tjopli Dom (warm huis), de wekelijkse ontmoeting met andere Joodse mensen.

Ira besloot om niet mee te gaan naar het centrum en daarom brachten wij haar thuis. We gaven ook haar, net als iedereen, een pakket. Het was een

hartelijk afscheid van een goede vriendin.

Wij reden naar het centrum van de stad waar de Joodse mensen nu bij elkaar komen in een soort restaurant. Galina, de tweede Chesed medewerkster was daar met negen mensen. Ze dronken koffie, aten iets en praatten met elkaar. Nog niet zo lang geleden deden ze dit in het Chesed kantoor. Daar verzorgde Galina dikwijls een uitgebreide maaltijd en konden ze ook lang blijven. Het was een goed uur met elkaar. We deelden pakjes stroopwafels uit. Toen iedereen weg was, dronken we nog koffie en aten panenkoekjes met Galina. Ze zei, dat ze zelf niets genomen had, vanwege het kleine budget wat ze wekelijks heeft voor dit project. Galina heeft ook veel zorgen om haar dochter. Ze woont met haar drie kinderen bij haar in. Ze heeft nu contact met een man in Hongarije en gaat er volgende week voor een poosje naartoe. Galina heeft dan de zorg voor haar kleinkinderen. Ze houdt wel heel veel van hen. Toen we Galina thuisbrachten, stonden ze buiten op haar te wachten. Ze kreeg ook een pakket en wat extra snoepjes. Daarna reden we weer naar Uzgorod. We waren uitgenodigd om bij Olga te komen eten. Het was ons eerste bezoek bij haar. Het was een gezellige maaltijd. Jammer dat haar man er niet was. Hij was nog in de Synagoge aan het werk. Na het eten wilde Olga dat we ook bij haar uit de Bijbel lazen en baden. En ze vroeg of we altijd voor haar wilden bidden. We waren hierover heel blij verrast. We bedankten haar voor de fijne avond en brachten Yudita thuis. Op ons logeeraadres kunnen we altijd iets delen van de ervaringen van de

dag. Ina vertelde op haar beurt over hun zoons. Lonja en zijn vrouw Alina in Israël zijn klaar met hun studies als arts. Ondanks hun goede beroep ervaren zij het leven ook als niet eenvoudig. Alles is duur. Hun tweede zoon Dima werkt als filmmaker in Kiev. Ze liet ons enkele filmpjes zien. Werkelijk top!

Uitgegleden

Om tien uur haalden we Yudita en Olga weer op en reden naar Ira, de vroegere boekhoudster van Chesed. Ze woont samen met haar spastische zus Galina in een keurig flatje. Ondanks haar spasme is Galina vrolijk en actief: ze helpt in de huishouding, kookt graag, leest veel. Ze is heel goed ontwikkeld. Ze wandelen samen iedere dag een stukje. Ook hier lazen we uit Spreuken 3. Wijze woorden.

We waren zeer verontrust toen we Nina zagen: ze liep in de kamer, haar benen zijn onvoorstelbaar dik, bedekt met blaren, die steeds open springen. Ze liet zich op de bank vallen en bedekte zich met een deken. Ze vertelde dat ze uitgegleden was over haar eigen vocht uit haar benen en dat ze pas na een uur met grote krachtsinspanning kon opstaan. Ze kan niet liggen en slaapt hangend in haar bank. Hoe kunnen we

Bezoek aan Nina

Ontmoeting met de Joodse mensen

Het Purimfeest in de voormalige grote synagoge

haar helpen? Ze vertelde dat ze bijna niet eet, maar Yudita en wij geloofden haar niet; we zagen zoveel eten staan. Ondanks haar beperking is ze zo komisch, een echte actrice. Ze zong voor ons. Ze vroeg ons ook over de sjabat, de twee kaarsen. Ze weet veel. We zegenden haar met de zegenbede uit Numeri 6 en baden voor discipline en herstel. We gaven haar geld voor de dokter. We hopen dat ze geholpen kan worden.

Naar Israël

Ons laatste bezoekje voor die dag was bij Victoria. Ze was samen met haar dochter thuis. Het gaat redelijk goed met haar, al heeft ze opnieuw een infarct gehad. Ze is weer met een kuur bezig. Julia, een van haar dochters, werkt momenteel in Polen. Ze komt in juli weer thuis en wil dan serieus haar documenten in orde maken om Aliyah te maken. De dochter die bij haar was, woont met man en dochtertje van twee in huis bij Victoria en haar man. Hierna reden we naar het centrum van Uzgorod en hier namen we hartelijk afscheid van Olga. We hebben heel fijn contact met haar gehad.

Om twee uur hadden we met Christina afgesproken om koffie te drinken in een cafeetje in het centrum. We kennen elkaar van de Messiaanse Gemeente, maar hadden elkaar vier jaar niet gezien. Ze vertelde veel over haar verblijf in Israël. Ze doet daar kinder-

werk. Ze is creatief en levendig. Ze vertelde ook van haar teleurstelling over de ongehoorzaamheid van veel kinderen. Ze probeert op een creatieve en speelse manier de kinderen uit de Thora te leren.

Purimviering

We hadden nog een uurtje tijd om even bij Yudita in huis te zijn. Daarna gingen we naar de Philharmonia, de voormalige grote Synagoge, waar het Purim feest gevierd werd. Er waren lange tafels, de mannen en vrouwen zaten gescheiden. Het hele verhaal van Esther werd uit de boekrol voorgelezen. Daarna was er een poppenspel van de geschiedenis van Esther. Het werd heel goed gespeeld. Er werd gegeten en gedronken.

We zagen er ook bekenden, die we lang niet gezien hadden. Na de ceremonie was er muziek en werd er gedanst door de mannen.

Twee getrouwde stelletjes

Wij besloten om acht uur weg te gaan. We hadden nog een afspraak bij Diana Revta en haar man Anatoli. Ze wonen op de bovenste verdieping van een flat in een tweekamer woning. Ook zij hadden een maaltijd gereed. Mirosha en Vadiem waren er ook en Yudita vergezelde ons overal. Anatoli vertelde van zijn ongeluk vorig jaar. Hij reed met een tractor op een helling. De tractor kantelde en hij lag er met zijn been onder. Hij heeft diverse operaties moeten ondergaan. Hij kan nu zijn been bijna niet meer buigen. Veel werk kan hij niet meer doen. Diana en Anatoli zijn in november 2017 getrouwd. Beiden zijn in Turya Bistra, een plattelands dorpje, opgegroeid, maar wonen nu in de stad. Daar is meer werk. Diana werkt in een soort

Bed en Breakfast als schoonmaakster. Ook bezochten we Edik Revta met zijn kersverse vrouwtje Victoria. Zij zijn twee weken geleden getrouwd en wonen sinds één dag ook op een flatje in de stad. Hij vertelde blij dat hij een auto heeft; een Lada van 42 jaar oud. Om tien uur brachten we Yudita thuis en moesten nu ook echt afscheid van haar nemen. Dat was moeilijk na vier intensieve en fijne dagen.

Anatoli en Diana

Onverwachte ontmoeting

Op vrijdagmorgen om tien uur waren we reisklaar. Ina Galin reed met ons mee naar het oude Chesed gebouw. We bekeken het museum met veel indrukwekkende foto's. Deze week is het gebouw "op slot" gegaan en moet Michail Galin steeds om de sleutel vragen als hij erin wil. Dat is heel omslachtig omdat er nog spullen verhuisd moeten worden. We namen daar ook afscheid van Michail en Ina en bedankten voor de fijne tijd bij hen. Toen we buiten kwamen, was daar net Maya van 80 jaar. Het was een blij weerzien. We boden aan haar thuis te brengen. Het was echt een onverwacht bezoekje, ook de ontmoeting met haar zus Tsilia (85) was heel fijn. Ze maakten koffie en deelden daarbij Hamans-oren. We namen de tijd om met hen te praten. We hadden nog diverse producten in de auto, die we hen konden geven. Wat fijn dat deze lieve zussen zo met elkaar kunnen wonen. Ze hebben ook huishoudelijke hulp van Chesed. Bij het afscheid kregen we een pot heerlijke honing mee.

Turya Bystra en Turya Polana

We reden naar Mirosha en Vadiem en laadden er de spullen in die mee moesten naar de familie Revta. Zij moesten nog wat boodschappen doen, waardoor het al later in de middag was eer we via Mukatchevo naar Jana Revta en haar gezin in Swaljava reden.

Victoria met haar dochter

Wat goed om te zien dat hun nieuwe huis al bijna klaar is. Het ziet er allemaal mooi uit. Ook met de kinderen, Nastia, Christian en Dasha, gaat het goed. We aten er mee. De ouders van Iwan kwamen ook nog langs. Om half acht reden we door de vers gevallen sneeuw naar Turia Bystra. Vanwege de zeer slechte weg en de sneeuwbus konden we niet harder dan 20 km per uur. 't Was wel heel mooi. Een fijne ontvangst bij familie Revta volgde. We hadden een gezellige avond. Maria had helaas erge kiespijn.

Na een goede nachtrust en ontbijt, reden we om half tien naar Turia Polana om Vanya Revta op te halen. Hij ging met ons mee om ons de weg te wijzen en ook zijn tante Anna te bezoeken. Het was een tocht van veertig km naar Veliki Beresjni, waarbij we soms niet harder konden dan 20 á 30 km. Bijna aan het einde van de rit stapte Jaroslav in. Hij ging ook mee naar zijn zus. Het was een fijn weer-zien met Anna. We werden ontvangen in haar piepkleine keukenkamertje en we denken dat ze er ook slaapt. Ze had borsj, soep van rode bietjes en aardappelen, gekookt op haar houtkachel. We hoorden dat Jaroslav heel regelmatig op bezoek komt bij haar. Anna vertelde o.a. dat de vele zigeu-

Anna toont een kaart uit Nederland

ners in het dorp heel erg uitbreiden door geboorte. Velen hebben tien kinderen of meer. Ook tegenover en naast haar wonen grote zigeunergezinnen. "Die krijgen geld van de overheid," zei ze. Anna is een gelovige vrouw, al weten we niet of ze bij een gemeente is aangesloten. Ze liet heel blij de kaarten zien die ze van Roetchama gekregen heeft. Vanya las voor

uit Kolossenzen 3. In mei 2017, heeft Anna haar zoon Joera – die verslaafd was - verloren. We baden om troost voor Anna in haar grote gemis om Joera. Ook zij kreeg een pakket levensmiddelen.

Jullie brachten Gods Woord

Op de terugreis nodigde Jaroslav ons uit om ook even bij hen op bezoek te komen. We ontmoetten zijn vrouw Sonja. We kenden haar van jaren geleden. Hun dochter met twee kinderen woont ook bij hen. De volgende dag zou ook haar man, na een jaar in Slowakije gewerkt te hebben, thuis komen. Daar zagen ze naar uit. We konden, ondanks de taal, elkaar goed begrijpen. We vroegen Sonja uit Spreuken 3 te lezen, de eerste 6 ver-

De familie van Jaroslav en Sonja

zen. Het ontroerde haar. Toen we afscheid namen, verontschuldigde wij ons dat we geen cadeautje voor hen hadden. Ze zei: "Geeft niet hoor, jullie brachten ons Gods Woord."

We reden de lange weg weer terug, bekeken in Turia Remety het nieuwe huis wat zoon Vanya gekocht heeft en aan het verbouwen is. Daarna brachten we Vanya weer thuis. We mochten blijven eten en ontmoetten ook zijn vrouw Jana en twee zoontjes, Arthur (3) en Maxim (16 mnd) en schoonvader en -moeder. Ook overgroot oma woont er in huis. Pas om 5 uur waren we weer in Turia Bystra terug.

Nieuwe badkamer

Aan het begin van de avond bezochten we Nadia en haar twee dochttertjes: Karina (2) en Veronika (8 mnd). Wim en Ria waren een tijd geleden bij haar geweest. Haar huisje had geen badkamer, geen toilet, geen warm water. Er is toen een oproep voor hulp voor

Nadia, haar man en 2 kinderen

hen gedaan. Het resultaat is dat ze nu een heel mooie badkamer hebben, met toilet en warm water.

Ook haar man kwam thuis en we dronken thee met zelfgebakken koekjes. Hij heeft geen werk, maar gaat in de lente weer naar Slowakije voor werk, zoals zeer veel Oekraïense jonge mannen en vrouwen. Na anderhalf uur waren we weer "thuis" en hadden we nog een goede avond bij de Revta's. We namen afscheid van Mirosha en Vadiem, die weer terug gingen naar Uzgorod. Gobika logeerde op haar school.

Een nieuwe badkamer voor Nadia en haar gezin

De volgende morgen om zes uur namen we afscheid van de familie Revta. Na een voorspoedige doorgang van veertig minuten bij de grens, begon de reis naar huis. 's Avonds kwamen we op ons logeeraadres in Duitsland aan. De volgende middag ging de reis verder en waren we om vijf uur weer thuis. We zijn heel blij en dankbaar dat we deze reis konden maken.

"Toen neigde die man zijn hoofd en aanbad de HEERE: En hij zeide: "Geloofd zij de HEERE, de God van mijn heer Abraham, die Zijn weldadigheid en waarheid niet nagelaten heeft van mijn heer; aangaande mij, de HEERE heeft mij op dezen weg geleid ten huize van mijns heren broeders." Gen. 24: 26 en 27

Reisverslag familie Visser en Janse

Zondagochtend vroeg om 4.00 uur ging de wekker, half vijf reden we weg richting vliegveld Charleroi in België. Hier vandaan vlogen we naar Boedapest waar we weer opgehaald werden met taxi's om ons naar Uzgorod te brengen. We waren nog geen vijf minuten in het hotel Nehemia of Nadya met haar moeder, mama Nadya, waren er om ons te begroeten en te vertellen dat we over tien minuten klaar moesten staan om bij Nadya te gaan eten. Myron was toen nog in Londen. Die avond bij Nadya hebben we ook kennis gemaakt met Marianne, onze vertaalster. Ze werkt als docent Engels op een school. Ook kregen we te horen dat we de hele week de beschikking kregen over een auto, een Lada. Laat op de avond kwam Henk langs om het gereedschap te brengen.

De Lada die we ter beschikking kregen

Lichamelijk en psychisch zwaar beschadigd

De volgende morgen werden we om 10.00 uur in het kantoor van Zhytia verwacht. We werden keurig opgehaald door twee taxi's en de rest ging met 'onze' Lada. Nadya ging eerst met Alexander bellen om te vragen of het goed was, dat de mannen kwamen klussen en of de anderen ook welkom waren. Alexander is zowel lichamelijk als psychisch een zwaar beschadigde man. Na eerst een auto-ongeluk en

Bij aankomst en begroeting kregen we toch wat te eten en te drinken aangeboden en moesten we blijven zitten. Gijsbert en Sjoerd hebben e.e.a. opgenomen en zijn met mama Nadya naar de bouwmarkt gereden. Wij, de vrouwen en kinderen, mochten blijven. We hebben bijna twee uur met hem zitten praten, Mathilda mocht zelfs op de – ietwat ontstemde – piano spelen die in de slaapkamer stond. Toen de mannen terugkwamen, zijn wij vertrokken. Een paar kinderen zijn ook gebleven om de mannen te helpen.

Een uitdaging

Terwijl de mannen en een paar kinderen bij Alexander waren, zijn de vrouwen met de overige kinderen doorgedaan naar Emilia. Emilia is nu 89 jaar en ze herkende Janneke nog van de reis in september 2017. Ze was zo blij ons te zien. Deze dame kan niet meer zonder hulp uit bed komen. Ze krijgt elke dag zes uur hulp en deze hulp zorgt dat ze de overige uren niet zonder eten en drinken is. Alleen naar het toilet gaan is niet mogelijk. Emilia vertelde dat ze heel graag naar psalmen luistert. We hebben voor haar gezongen en gebeden. We hadden o.a. zelfgebreide pantoffels meegenomen

Janneke en Emilia

en die hebben we haar ook maar gelijk aangetrokken.

Daarna kort bij Eva geweest. Zij had zes eetkamerstoelen waarvan de

Eva met de kaarten uit Nederland

kort daarop door een paar jongelui ernstig in elkaar geslagen te zijn, heeft hij zeven jaar moeten revalideren om enigszins te kunnen lopen. Zijn vrouw is bij hem weggelopen en hij heeft slecht contact met zijn kinderen. Hij is vaak moe en heeft ook veel hoofdpijn. Hij heeft weinig sociaal contact, leeft als een kluizenaar en is het vertrouwen in de mensheid kwijt. Bas en Marienel zijn vorig jaar bij hem geweest om wat klusjes te doen en toen was er wel een voorzichtig gesprek. Na het telefoongesprek bleek dat hij het goed vond, dat we allemaal kwamen, om kennis te maken, en dat de mannen konden blijven om te klussen.

bekleding gescheurd was en de vulling er uit kwam. De vraag was of wij het zien zitten om dit opnieuw te bekleden. We spraken af dat Eva zorgde dat er stof gekocht werd en dat wij keken of het lukte om hiervoor tijd vrij te maken. Dit was nieuw voor ons maar het leek ons wel een uitdaging.

Hierna zijn we doorgereden naar Dozalia en Alla, moeder en dochter. De mannen kwamen van Alexander vandaan ook hier naar toe en de groep was weer compleet. Ook hier waren een aantal klussen, in de keuken, en het verzoek om tochtstrips aan te brengen op de voordeur. Deze moesten echter eerst wel gekocht worden, dus kwamen ze op de 'wachlijst' te

staan. Bij Alexander was het werk niet af en dat ging voor.

Terug naar het hotel waar we om 20.00 uur nog aan de pizza gingen. Volgens de jongens van Gijs & Jaq was een vakantie zonder pizza's niet compleet.

Al het eten naar het front

's Morgens om 10.00 uur werden we weer opgehaald. Joeri was onze vaste taxichauffeur en dan nog een taxi, die elke dag wisselde en nog onze eigen auto. Nadya had in principe twee vaste taxi geregeld, maar één chauffeur was ziek. We begonnen met z'n allen bij Victor en Elena. De broer van Elena, Nicolai, was er ook. Hij was voor een paar dagen uit Israël overgekomen. De mannen konden aan de slag en de vrouwen hebben de meeste tijd met Nicolai gepraat. Over Israël en over zijn kinderen. Hij vond het wel heel bijzonder wat we kwamen doen. Omdat die middag Myron uit Engeland kwam, wilde Nadya uiteraard op tijd weg. Wij zijn met mama Nadya en Marianne naar Naoem & Maria gegaan. Dit echtpaar zorgt voor de hoogbejaarde moeder van Naoem. Hij tobt zelf behoorlijk met zijn gezondheid, maar ze zijn de enigen die, samen met hun dochter, voor zijn moeder kunnen zorgen. Daarna zijn we ook naar zijn moeder geweest, Raisa. Ze is bijna helemaal blind. Ze was zo blij dat we er waren. We hebben met haar gezongen en gebeden. Ze vond het ook prachtig dat er kinderen bij waren! Ze vertelde, dat ze tijdens de oorlog moesten evacueren naar Oezbekistan. Daar zijn heel veel mensen omgekomen van de honger, al het eten en materieel werd naar het front gestuurd. Zij heeft met

Victor

haar moeder en broertje in een munitionfabriek gewerkt, daardoor hadden ze nog wel wat te eten. Hier moest ook e.e.a. gerepareerd worden, dus afgesproken werd, dat de mannen hiervoor langs zouden komen. Zij waren er nu niet bij omdat ze na het bezoek van Elena & Victor teruggegaan waren naar Alexander.

Elena trakteert

Ze was er zo blij mee!

Hierna zijn we naar Lilya gereden. In september waren Bas & Marienel hier om een nieuwe boiler op te hangen. Dit liet ze ons zien, ze was er zo blij mee! De mannen kwamen na een half-uurtje ook deze kant op; bij Alexander was de klus klaar! De groep was weer compleet.

Nadya belde om te zeggen dat ze afgesproken had bij een pizza-restaurant, om te vieren dat Myron thuis was! En dat hebben we gedaan!

De volgende morgen, woensdag, stonden de mannen om 8.00 uur bij de bouwmarkt om wat tijd te winnen. Er werd materiaal en een nieuwe accutol gekocht. De klussen hoopten zich

Ook op kantoor wordt wat gerepareerd

een beetje op en doordat we 's morgens wat 'lastig' op stoom kwamen, probeerden we zodoende wat tijd in te halen. Daarna verzamelden we bij Zytthia, ook in dit kantoorje hebben we e.e.a. gerepareerd. De ramen in de achterpui zijn vastgezet en de kieren zijn zo goed als mogelijk gedicht. Het is vrij koud in de winter door het ontbreken van dubbelglas en het hout wordt nu wel erg slecht. Er moet flink tegenaan gestookt worden om het nog een beetje behaaglijk te maken.

Wat een weerzien

We gingen met z'n allen naar Elvira. Elvira is de tante van Alexander, waar de klusjes zijn gedaan. We kregen een uitgebreide maaltijd voorgeschoteld! Elvira heeft zelf geen kinderen, haar man is in 2005 overleden. Ze vertelde, dat Zytthia haar familie is. Terwijl wij met Elvira praatten, klusten de mannen. Ze moesten langs een speciale winkel om een slot te kopen en ook nog even naar een ander adres om de klussen op te nemen.

Hierna zijn we eerst naar de man geweest die door Gijs en Jacqueline wordt gesponsord. Het was al weer twee jaar geleden dat ze daar voor het laatst geweest waren. Wat een weerzien! Tijdens de reis in september vorig jaar werd ons verteld dat deze man, Ludwig, behoorlijk dement zou zijn. Maar hij herkende hen en was zo blij ons te zien. Ook hier hebben we kunnen zingen.

Op bezoek bij Victor en Elena

Sjoerd renoveert de keuken

Daarna zijn de mannen verder gegaan met de klussen die nog op de lijst stonden. De vrouwen en vijf kinderen zijn naar Eva gegaan om de stoelen te bekleden. Wat een klus! Maar het was gelukt en het resultaat mocht er zijn! We hadden hier met z'n zevenen twee uur over gedaan!

Ontsnapt aan de Duitsers

Ter afsluiting zijn we naar Antonia gegaan. Daar kwam het andere klus-team ook naar toe. Ze had allemaal lekkere hapjes voor ons klaargemaakt. Antonina is 94 jaar en vertelde dat ze tijdens de oorlog ontsnapt zijn aan de Duitsers, terwijl ze in de rij stonden om gedeporteerd te worden. Ze hebben een hele winter in de bossen geleefd en zijn daarna alsnog door de Duitsers opgepakt en in een soort 'voorkamp' gezeten, waar ze na een halfjaar uit bevrijd zijn. Ze vertelde dat ze het zo bijzonder vond, dat tijdens die winter in het bos niemand van de groep ziek was geworden.

Donderdagmorgen werden we om 10 uur opgehaald. Na Zhyttia gingen we door naar Alla. Ze woont alleen, haar zoon woont in Israël met zijn drie kinderen. Haar bed was echt slecht en werd gemaakt! Op een binnendeur werd een nieuw scharnier geplaatst omdat de oude was afgebroken. Hier-na ging de groep weer uit elkaar, de mannen met een paar kinderen gingen door met de klussen waar ze eerder niet aan toegekomen waren. En de vrouwen met ook een paar kinderen gingen naar Lilya. Lilya heeft geen kinderen, haar man is al geruime tijd geleden overleden en haar broer woon in Israël. Er waren problemen met de deur, maar haar buurman had het al gemaakt! Deze vrouw wordt ook gesponsord via Chesed. Ook Bas & Marienel waren hier vorig jaar geweest om o.a. het licht te repareren.

Voor ons laatste bezoek zijn we met de hele groep pannenkoeken gaan eten in Uzhgorod. Erg lekker en ook super gezellig.

Bij Lilya en Antonina

De stoelen van Eva

Vluchtend 60 km lopen

Hierna zijn de vrouwen naar Maya geweest. Ze is 79 jaar en heeft een dochter met kleinkinderen in Zwitserland. Ze bezoekt altijd de bijeenkomsten bij Nadya. Daarna zijn we bij de twee zussen Tzilia en Maya geweest van 87 en 81 jaar. Ook hier kregen ze allemaal lekkere dingen voorgeschoteld i.v.m. Purim! Ze vertelden over hun oorlogstijd, dat ze moesten vluchten, 60 km moesten lopen, onderweg de bagage maar hebben laten staan en wat later ook de hakken van de schoenen hebben getrokken om beter te kunnen lopen. De één was in een weeshuis gebleven, omdat ze daar in ieder geval nog te eten kregen. Na de oorlog bleek vader nog wel in leven te zijn en was het hele gezin weer herenigd. Ook hier waren ze blij met de groenten- en bloemenzaden. Ze hebben nog wat extra zakjes zaadjes uitgezocht, omdat ze nog wat grond om het huis hebben.

De mannen waren ondertussen naar Elena & Stephanie geweest om wat klusjes te doen.

Hele familie kwijtgeraakt in Auschwitz

Vrijdagmorgen werden we wederom na het ontbijt om 10 uur opgehaald. We besloten nog één bezoek te doen, waarbij de mannen de laatste klus zouden afmaken. Dan zouden we even tijd hebben om wat inkopen te doen voor de terugreis, want we zouden om 15.30 uur opgehaald worden voor de sabbatsviering in hotel Droezba. We zijn naar Tilda gereden. Tilda is 94 jaar, maar wat een energieke vrouw nog. Ze is haar hele familie kwijtgeraakt in Auschwitz, waar ze drie maanden is geweest en daarna heeft ze nog negen maanden in het werk-kamp Reichenbach gezeten. Voor de oorlog had ze verkering met Ari en in de oorlog moest hij naar het front. Na de oorlog bleek hij echter ook nog in leven te zijn! Ze zijn getrouwd en hebben twee zoons. Eén van hen is Joera, die voor Chesed mag blijven werken.

Sabbatviering

Gezongen en gedanst

We haalden de mannen op bij de laatste klus, wij vrouwen waren hier nog niet geweest en konden ook hier het tasje met cadeautjes overhandigen. Na de inkopen werden we opgehaald voor de sabbatsviering. We hebben een hele fijn en gezellige maaltijd gehad, waarbij de pastor van de Baptistengemeente van Nadya ook aanwezig was. Hij heeft op de sjofar geblazen en een lied op de saxofoon gespeeld. Ook heeft hij gesproken tijdens de maaltijd over Poerim. Sjoerd heeft de parasja behandeld van deze week. We hebben gezongen en gedanst en aan alle aanwezigen een cadeautje uitgedeeld. Zaterdag hebben Nadya en Myron ons meegenomen naar een soort natuurpark. Het had die nacht gesneeuwd dus alles was prachtig wit. Daar konden we wat rondlopen, wat drinken en we hebben daar ook met elkaar gegeten.

Rond 16.30 werden we weer opgehaald door taxi's, die ons naar het hotel in Boedapest brachten. 's Morgens vroeg moesten we er weer uit om op tijd op het vliegveld te zijn. De reis verliep goed en rond 12:00 uur waren we weer thuis.

Het voltallige klus- en bezoektteam

Nieuwe gezinnen

Zoals in het verslag te lezen valt, komen er in hoog tempo nieuwe gezinnen bij, waar een sponsor voor gevraagd wordt. Onder andere voor onderstaande personen zoeken we nog een sponsor. Voor meer informatie, zie onze site.

Marina+kids

Nina

Ira+Vladislava

Leonied

Galina

Vladimir

Nathan

Galina

Dana

Michael

Ira+Kornel

Vasili+Loedmila

Projecten

Graag willen we een aantal belangrijke projecten onder uw aandacht brengen. We bedanken u voor uw giften en hopen met uw steun door te kunnen gaan met deze projecten!

Beveiligingsrolluiken

Op pagina 4 van dit verslag leest u over de beveiligingsrolluiken in Chmelnitski. Wilt u hier aan bijdragen? Vermeld dan bij uw gift: 'beveiliging'.

Tienerkamp

Chesed Vinnitsa wil dit jaar voor de tweede keer een tienerkamp organiseren voor kinderen van 11-17 jaar. Het zal plaatsvinden in juli, waarschijnlijk van 9-18 juli. Wilt u hieraan bijdragen? Vermeld dan bij uw gift: "tienerkamp".

Inrichting dokterskamer

In het verslag leest u op pagina 2 dat Ilya veel programma's draaiende wil houden. Eén daarvan is het medische programma, waarbij Joodse mensen gratis een doktersconsult kunnen afleggen. Ilya toonde ons de 'dokterskamer', er was echter nauwelijks apparatuur en materiaal voorradig (zie foto). Hij vroeg of we hem hiermee konden helpen. Het gaat dan om allerlei klein materiaal, zoals bloeddrukmeters, glucosemeter, verschillende soorten verband, massage spullen, massageolie, schorten, stethoscoop, otoscoop etc. Kunt u ons aan dit materiaal helpen? Neem dan contact met ons op via info@roechama.nl.

De huidige 'dokterskamer'

Medicijnen

Dit project is een blijvend project, omdat alle kosten voor tandarts, operatie, ziekenhuisopname, medicijnen etc zelf betaald moeten worden. Oekraïne kent namelijk geen ziektekostenverzekering. Wilt u hieraan bijdragen? Vermeld dan: "Medische zorg".

Voedselpakketten

Ook dit project is een blijvend project. Gedurende het hele jaar laten we voedselpakketten uitdelen, maar met name ter gelegenheid van de feesten. Wilt u hieraan bijdrage? Vermeld dan "voedselpakketten".

Stichting Roechama

Claes de Jongestraat 31
2957 AD Nieuw-Lekkerland
Tel: 0184-683478
E-mail: info@roechama.nl

IBAN : NL54 RABO 0362 4394 86
BIC : RABONL2U
KvK nr: 24358678
RSIN nr : 813093867

www.roechama.nl

